

Ба шурои диссертациони 6D.KOA-079-и назди Институти фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А. Баҳоваддинови АМИТ (734025, ш.Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 33)

Тақриз

ба автореферати кори диссертациони Иброҳимов Саидакрам Саиданварович дар мавзӯи «Нақши Пешвои миллат дар пешбарии барномаҳои рушди глобалӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 5.6.4. Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ

Яке аз масъалаҳои камомӯхтаи илми сиёсии ватанӣ муайян намудани робитаи байни роҳбарии сиёсӣ, сиёсати хориҷии давлат ва ташаккули ташаббусҳои байналмилалӣ мебошад. Агар дар таҳқиқоти анъанавӣ таъсири роҳбари сиёсӣ бештар дар доираи давлат ва низоми сиёсии миллӣ омӯхта шавад, пас таҳаввулоти муосир зарурати арзёбии нақши ўро дар идоракунии равандҳои минтақавию глобалӣ ба миён меорад. Диссертатсияи Иброҳимов Саидакрам Саиданварович ба ҳамин масъалаи дорои аҳаммияти назариявӣ бахшида шудааст.

Мавзӯи «Нақши Пешвои миллат дар пешбарии барномаҳои рушди глобалӣ» имкон медиҳад, ки фаъолияти байналмилалӣ Тоҷикистон аз дидгоҳи омили роҳбарии сиёсӣ таҳлил карда шавад. Дар даврони соҳибистиклолӣ ташаккули сиёсати хориҷии Тоҷикистон, барқарор намудани сулҳу суботи миллӣ ва пешниҳод гардидани ташаббусҳои байналмилалӣ бо фаъолияти Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон робитаи бевосита доранд. Аз ин ҷиҳат, омӯзиши таҷрибаи мазкур барои дарки хусусиятҳои мактаби давлатдорӣ муосири Тоҷикистон ва таъсири он ба мавқеи байналмилалӣ кишвар муҳим мебошад.

Муаллиф дар автореферат масъалаи рушди глобалиро аз мавқеи глобалистикаи сиёсӣ, назарияи дипломатия ва муносибатҳои байналмилалӣ таҳлил мекунад. Рушди глобалӣ ҳамчун низоми робитаҳои мутақобили инсон, ҷомеа, давлат ва муҳити зист баррасӣ гардида, устувории он ба мувозинати манфиатҳои сиёсӣ, талаботи иқтисодӣ ва имкониятҳои табиӣ вобаста дониста мешавад. Чунин муносибат имкон додааст, ки мушкilotи ҷаҳонӣ танҳо ҳамчун падидаҳои алоҳида шарҳ дода нашуда, робитаи дохилии онҳо нишон дода шавад.

Дар автореферат ба моҳияти бӯҳрони глобалӣ таваҷҷуҳи зиёд дода шудааст. Бӯҳрон ҳамчун ҳолати заиф гардидани қобилияти низоми ҷаҳонӣ барои танзими зиддиятҳо ва мутобиқ шудан ба тағйироти босуръат маънидод мегардад. Муноқишаҳои сиёсӣ, рақобати геополитикӣ, таҳдидҳои экологӣ, камшавии захираҳо ва нобаробарии иҷтимоӣ дар маҷмӯъ ба устувории ҷомеаи ҷаҳонӣ таъсир мерасонанд. Хулосаи муҳими муаллиф аз он иборат аст, ки

рафъи чунин бухронҳо тағйир додани фарҳанги ҳамкории байналмилалӣ ва тақвияти масъулияти давлатҳоро дар назди ояндаи инсоният талаб мекунад.

Дар таҳқиқот Тоҷикистон ҳамчун як қисми низоми глобалӣ арзёбӣ мешавад. Муаллиф ба таври асоснок нишон медиҳад, ки мушкилоти иқлимӣ, амниятӣ ва иқтисодии ҷаҳонӣ ба рушди миллии Тоҷикистон таъсири мустақим доранд. Аммо аҳаммияти таҳқиқот танҳо бо муайян намудани осебпазирии кишвар маҳдуд намегардад. Тоҷикистон таҳти роҳбарии Пешвои миллат тавонистааст масъалаҳои барои худ ва минтақа муҳимро ба мавзуи баррасии ҷаҳонӣ табдил диҳад. Ин ҳолат аз ташаккули шакли муайяни дипломатияи меъёрсоз шаҳодат медиҳад, ки дар он давлат тавассути пешниҳоди ғояҳои дорои аҳаммияти умум нуфузи худро тақвият мебахшад.

Муҳимтарин бахши қор таҳлили ташаббусҳои Пешвои миллат мебошад. Муаллиф байни таҷрибаи сулҳи милли ва ташаббусҳои байналмилалӣ сулҳпарварона робитаи мантиқӣ муайян кардааст. Пешниҳоди «Даҳсолаи таҳкими сулҳ ба хотири наслҳои оянда» ҳамчун идомаи таҷрибаи сулҳофаринии Тоҷикистон шарҳ дода мешавад. Дар чунин муносибат сулҳ на танҳо набудани ҷанг, балки шартӣ таъмини рушди инсон, фаъолияти устувори ниҳодҳо, ҳифзи муҳити зист ва ҳамкории иқтисодӣ доништа мешавад.

Ташаббусҳои обу иқлим ҷанбаи дигари мактаби дипломатии Пешвои миллатро инъикос мекунанд. Масъалаи об дар таҳқиқот ҳамчун омили рушди иқтисодӣ, амнияти инсонӣ, суботи минтақавӣ ва ҳамкории байнидавлатӣ баррасӣ гардидааст. Пешбурди масъалаҳои ҳифзи пирияхҳо бошад, ба пайвастании дипломатияи об бо сиёсати иқлимӣ мусоидат намудааст. Муаллиф чунин натиҷагирӣ мекунад, ки ташаббусҳои мазкур ба Тоҷикистон имконият додаанд дар ташаккули меъёрҳо ва афзалиятҳои нави ҳамкории глобалӣ саҳм гузорад.

Навгони илмӣ таҳқиқот дар ҳамбастагии се сатҳи таҳлил зоҳир мегардад. Дар сатҳи аввал моҳият ва зиддиятҳои рушди глобалӣ муайян шудаанд. Дар сатҳи дуюм имкониятҳо ва мушкилоти иштироки Тоҷикистон дар равандҳои ҷаҳонӣ баррасӣ гардидаанд. Дар сатҳи сеюм нақши Пешвои миллат ҳамчун ташаббускор ва роҳбари сиёсии дорои дидгоҳи стратегӣ таҳлил шудааст. Ин пайдарпайӣ имкон медиҳад, ки саҳми Пешвои миллат на танҳо ба воситаи тавсифи фаъолияти ӯ, балки дар робита бо талаботи объективӣ рушди ҷаҳонӣ арзёбӣ гардад.

Аҳаммияти назариявӣ натиҷаҳо дар рушди таҳқиқоти вобаста ба роҳбарии сиёсӣ, дипломатияи ташаббускор ва иштироки давлатҳои рӯ ба рушд дар идоракунии глобалӣ ифода меёбад. Аз ҷиҳати амалӣ, ҳулосаҳои қор метавонанд дар фаъолияти сохторҳои сиёсати хориҷӣ, марказҳои таҳлилии пешгӯӣ ва муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ истифода шаванд. Махсусан, истифодаи маводи диссертатсия дар таълими фанни «Мактаби давлатдорӣ Пешвои миллат» барои шарҳи ҷанбаҳои байналмилалӣ давлатдорӣ милли муфид мебошад.

Пойгоҳи сарчашмавӣ таҳқиқот осори муҳаққиқони ватаниву хориҷӣ, ҳуҷҷатҳои расмӣ, барномаҳои байналмилалӣ ва суҳанронҳои Пешвои миллатро фаро мегирад. Интишороти довталаб бо марҳилаҳои асосӣ

таҳқиқот мувофиқат дошта, аз апробатсияи натиҷаҳои илмӣ шаҳодат медиҳанд. Хулоса ва тавсияҳои дар автореферат пешниҳодшуда аз муҳтавои қисмҳои асосӣ баромада, ба мақсаду вазифаҳои кор мувофиқ мебошанд.

Дар баробари арзёбии мусбат, нуктаҳои зеринро метавон зикр намуд:

Дар диссертатсия нақши давлат ва роҳбари сиёсӣ мавқеи асосӣ дорад. Фарогирии саҳми ҷомеаи шаҳрвандӣ, муассисаҳои илмӣ, воситаҳои ахбори омма ва бахши хусусӣ дар татбиқи муаррифии ташаббусҳои байналмилалӣ Пешвои миллат метавонист тасвири мукамалтареро аз механизми амалисозии онҳо пешниҳод намояд.

Дар автореферат баъзе андешаҳои муҳим, махсусан вобаста ба сулҳи глобалӣ ва рушди устувор, дар чанд маврид бо мазмун ба ҳам наздик такрор мешаванд. Фишурда намудани чунин қисматҳо ва равшантар ҷудо кардани натиҷаҳои шахсии муаллиф аз муқаррароти назариявии мавҷуда ба возеҳии матн мусоидат мекард.

Мулоҳизаҳои баёншуда бештар хусусияти тақмилдиҳанда дошта, ба аҳаммияти умумии натиҷаҳои таҳқиқот ҳалал намерасонанд.

Аutoreферат аз он шаҳодат медиҳад, ки муаллиф масъалаи дорои аҳаммияти илмӣ ва давлатиро мустақилона таҳқиқ намуда, ба натиҷаҳои муайяни назариявӣ ва амалӣ расидааст. Диссертатсия ба ихтисоси 5.6.4. Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ мувофиқ буда, Иброҳимов Саидакрам Саиданварович барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои сиёсӣ сазовор доништа мешавад.

Муқарриз: номзоди илмҳои сиёсӣ,
мутахассиси пешбари Шуъбаи инноватсия
ва психологияи таҳсилоти
Академияи таҳсилоти Тоҷикистон.
17 августи соли 2026

Зулфонов Б. Б.

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, кӯчаи Адҳамов 11/2,
E-mail: ryziev81@mail.ru

Имзои Н. Зулфоновро тасдиқ мекунам,
Нозири кадрҳо ва коргузори
Академияи таҳсилоти Тоҷикистон

Саидова М.

17.08.2026